

ZAMONAVIY O'ZBEK ADABIYOTI

IBROHIM
RIXSIBOYEV

TANHOLIKDAGI TASAVVUR

YOZUVCHINING YANGI VA ENG SARA IKKI HIKOYASI

Siz qanday yashayapsiz?

Muallif haqida ikki og‘iz so‘z

Ibrohim Rixsiboyev yosh bo‘lishiga qaramay o‘z dastxati va uslubiga ega yozuvchi. Yozar bir qator qissa va hikoyalari bilan keng kitobxonlar mehrini qozonib kelmoqda. Asarlarida asosan o‘qirmanni iymonga, axloqqa, xaromga emas halol yo‘lga yurishga chorlaydi. Qahramonlarining xarakterini mahorat bilan chizadi. Shu bilan bir qatorda, haq so‘zni aytishdan qo‘rqmaydi. O‘ylab qaralsa, adabiyotning vazifasi shon-shuhrat unvonga ergashish emas, balki insoniyatga qarata haqiqatlarni ayta olish, insonni tarbiyalash to‘g‘ri yo‘lni ko‘rsatishdan iborat. Ibrohim Rixsiboyev adabiyot olamiga endi qadam tashlab, kirib kelayotganiga qaramasdan mayda-chuyda jamiyat muammolarini emas, balki insoniyat muammolarini qalamga oldi. Ko‘pchilik Ibrohim akaning yozganlarini o‘qib, «Hikoyangizdan O‘tkir Hoshimov, Said Ahmadlarning xidi kelyapti» demoqda. Nimaga? Chunki yuqorida ismlari keltirilgan ustoz adiblar ham insoniyat muammolarini yozgan. Jamiyatning muammolari vaqtinchalik, o‘tadi-yu ketadi. Ammo insoniyat muammolari abadiy. Ibrohim Rixsiboyev, qo‘liga Qalam olar ekan asarida eng avvalo kitobxonni yaratganga yaqin bo‘lishga, iymonini mustahkamlashga, tafakkur qilishga undaydi. Yozuvchining murodi, uning hikoyasini o‘qigan o‘qirmanni yaratgan egasiga yaqinlashtirish, hozir yashab yurgan hayotida nima uchun yashayotganini anglatish, Allohga bo‘lgan muhabbatini yuksaltirishdan iborat.

Iste’dodli yozuvchi Ibrohim Rixsiboyevning eng yangi ikki hikoyasi siz aziz o‘qirmanlarning hukmiga havola etilmoqda. O‘qing, tafakkur qiling, siz qanday yashayapsiz? Inson qanday yashayotgani uning amal va niyatlariga bog‘liq. Quyidagi ikki hikoyani o‘qib, hayotingizni tahlil qiling. Hayotingiz va amalingiz chiroyli bo‘lsin. Barchamizni parvardigor egam ikki dunyo saodati bilan siylasin!

Azizbek Abdumalik

Mustaqil jurnalist

Tanholikdagi tasavvur

hikoya

Har qanday inson taffakurining so‘ngi bekati bu islomdir...

L.N.Tolstoy

Mart oyi adog‘siz yomg‘irli keldi. Anvar uyoqdan buyuqqa yuraverib, boshiga tushgan dardni yengish xaqida o‘ylardi. Shifokor Nizomiddinovich amaliyot vaqtini zudlik bilan tezlashtirish kerakligi va bu amaliyotga katta miqdorda pul sariflanishini takidladi. Xozir shu xolatda pullarni qayerdan topishni o‘ylar edi.

Birdan Anvarning ayoli kirib bu hayyollarni buzdi. Anvaraka ovqat suzib tayyorlab qo‘ygan edim. Sovumsadan yeb oling dedi boshidagi tushib ketayotgan ro‘molini qattiq bog‘larkan.

–Xozir Noila chiqaman. Sizlar meni poylamay yeb turaveringlar. Noila eshikni ochiq qoldirib chiqib ketdi.

Anvar kasalini hech kimga oshkorlamaslikga qaror qilgan edi. Ichida nima kechinma o‘tgan bo‘lsa barini yutib tashqariga hush kayfiyatda chiqdi.

–Kel o‘g‘lim o‘tir joyinga. Kelin tezda ko‘k va salatlarinigizni olib keling. Anvarjon bolam shu kunlarda menga yurish turishing yoqmayabdi. Ilgarilari yzunigdan quvonch arimas edi xozirchi mudom hafaxonsan dedi onasi unga achinarkan.

–Onajon balkiy boshqa mavzuda gaplasharmiz qo‘ying bu arzimagan narsa. Qiziqmang menda hammasi yaxshi. Ana ovqat ham keldi.

–Kelin qo‘ying o‘shayoqqa o‘tirmang. Mana tog‘dek suyanchig‘ eringiz bor. Sizlar juftsizlar. Bir–biringizga yaqin o‘tiring. Meni bilasizlar raxmatlik dadangizni o‘rnida o‘tiranman doim sizlarga boqib. Sizlarni kuzatgan sarim bu hayotda ko‘p yashayvergim keladi. Baxtingiz butun bo‘lsin. Anvar onasining bu so‘zlarini achchiq qalampir yegandek tinglab boyagi o‘y xavotiriga sho‘ng‘idi. Onamga yolg‘iz suyanchig‘man, ayolimga esa onamning tabiri bilan aytganda bir bo‘lak. Dog‘imda ado bo‘lishini istamayman onamni. Bevalik to‘nini kiyishini istamayman ayolimni. Yo Rab dardimni mendan soqit ayla. Shular uchun

yashagim kelayabdi. Yo rahimli egam shu dardni o‘zing berding, o‘znig daf et. Og‘ziga palovdan uch–to‘rt qoshiq solib o‘rnidan turib ketdi. Ortidan esa onasi, xech narsani tushunolmay mayus qarab qoldi.

Yotoqxonaga kirib boshini yostiqqa qo‘ygancha shiftga qarab yotdi. Xozir mazali palovni tanavul etdim. Vaqtlar o‘tgandan so‘ng ayni bugun tomog‘imdan o‘tib turgan yeguligimni tamini bila olar ekanmanmi.

Deraza ortidan;– *Sanjar menga oshir bo‘l tep go‘ll* degan bolalarning qiychuvi eshitildi. O‘rnidan turdi va deraza tomon odimladi. Parda ortidagi ochiq turgan derazadan bolalarni kuzatdi. Izdosh davomchilarning mavjudligi oilaning butlanishi va musatxkamlanishiga olib keladi. Men esa mustaxkam oilamni parchalab ketayabman. Qani edi orqamda qoladigan davomchim bo‘lsa. Be farzandligim sabab shajaramga nuqta qo‘yayabmanmi?.

Anvar necha yillardan buyon farzand ko‘ra olmayotgan edi. Nuqul volidasi oila farzand bilan to‘kis bo‘ladi. Hech bo‘lmasa farzand boqib olinglar deb aytishdan to‘xtamaydi. Agar bir yetimni boqib olsam yana bir–bor yetim bo‘ladimi. Bu uning ustidan mazah qilish bo‘lmaydimi. Ayolim mendan keyin qiynalmaydi. Ikkinchi hayot qiladi. Oldida etagini tortib turadigan farzandi yo‘q. Bir mag‘zunurh bir ko‘ngil xotirjamlik bilan uyquga ketdi.

Ishxonasiga yangi qurilma olib kelishdi. Uni kuzatar ekan o‘ziga–o‘zi gapira ketdi tavba, men ilgarilari qiynalib bajaradigan ishimni manavi matox besh daqiqada udalayabdi qoyilman. Menga endi boshqa vazifa topshirishsa kerak deb o‘ylab ishxonasidagi har bir bo‘limni bir ko‘zdan kechirdi. Xechqaysisi to‘g‘ri kelmayabdi. Ha Anvar tomomsan endi. Dardinga chorasizsan, xastalik sening ustringandan g‘olib kelmoqda. Yengilganingni tan ol derdi ichidan bir sas kelib. Hayot juda qiziq o‘zi insonni doim nimagadir talpinib inonib yashashga davat etadiyu lekin kutulmaganda qo‘qqisidan zarba beradi.

Eng kulgilisi insonlar buni shunday qarshi oladilar. Bu taqdir taqdirivichning ishi qo‘y sen aybdormisan o‘zi. Agar peshonagda bunday ayanchli taqdir bitlimaganda sening boshinga sinovlar kelmas edi deb taqdir taqdirivichga ishonishadi va uni aybdor qilishadi. Umuman inson zotini paydar–pay, ketma–ket omad omadivich quchoqlab olsa unga uning quchog‘i ostida bo‘lsa ham ishonmay men juda ko‘p harakat qildim va shu cho‘qigacha yo‘lni o‘zim bosib o‘tib bariga erishdim deydi. Lekin janob Alloh Taloga yoqmaydigan bandlarining eng yomon sifatlaridan biri bo‘lmish kibirga ketish. Eng suvadigan quvonchiga sabab bo‘ladigani esa shukur qilishlik va barini o‘zidan deb bilishlik ekan. Sinov barchaga turlicha kelgani kabi,

uni turlicha qabul qilar ekanmiz. Faqat mudaokim shu xolatda isyon qilguvchilar qatoridan joy olmaylik.

Izzatim borida o‘zim arizamni yoza qolay degancha ishchilar bilan ishlash bo‘limiga chiqib ketadi.

Doim qo‘li qo‘njiga to‘lib keladigan oila boshi Anvarjon bugun hattokiy to‘rtta non ham ololmay kirib keladi. Xovlida uning ayoli shakarob qilib nomiga chang ko‘tarmasin uchun chelakda yerga suv separd. Supada esa volidasi so‘ngi yangiliklardan iborat ro‘znomani o‘qib o‘tirar edi.

–Voy onag o‘rgilsin bolam nima bo‘ldi. Tinchlikmi xech ishdan buncha erta qaytmasding dedi o‘qib o‘tirgan ro‘znomasini xontaxtaga qo‘yarkan.

–Onaginam meni tatilga chiqazishti. Endi sizlar bilan bermalol vaqt o‘tkazaman dedi.

–Qanday yaxshi. Zab ish bo‘libdi. O‘ziyam oxirgi paytlar bolam juda toliqaning yuz ko‘zingdan malum bo‘layotgandi. Sixatingni ancha yaxshilab olarkansan. Onaizor shu paytgacha o‘g‘lining yolg‘on–yashiq gapirganini eslay olmaydi ham. Inchunun shu sababmi gaplariga ishondi.

Onasining yuziga tik boqib tiliga yolg‘onni olgan Anvarning axvolini tassavur qilishning o‘zi mushkul.

Kun kechga kirganda kasalik ilk azoblarini berishni boshladi. Yelkasidagi noxattak paydo bo‘lgan dart, ustiga ikki kishi chiqib olgandek azobni berardi. Yotoqning ikkinchi juft tarafidagi shirin uyquga ketgan ayolini bezovta qilmaslik uchun xonadan chiqib ketib, hovlining o‘rtasidagi supaga omonatkina o‘tirib oldi. Yelkasidagi og‘riq qon so‘radigan kanadek ha–ha faqat qon emas quvvatini olayotgan kanadek edi go‘yo.

Tanholikdagi taffakur kishiga katta natija beradi. Yakka qolgan inson o‘zidan ayb axtara boshlaydi, o‘zgalardan emas. Odatdagidek Anvar bugun erta tongda barvaqt turib ko‘chaga chiqib ketadi. Ko‘pincha qaysi manzilga bormasin yer osti yo‘l transportida qatnashni ma‘qul ko‘radi. Bilasiz manzilga olib boruvchi reys kelguniga qadar yo‘lovchilar kutish stansiyasida turadilar. Qo‘lidagi uyali telefonining soatiga qaradi. Soat millari 8:30ni ko‘rsatayapti. Reys yetib keldi. Birin ketin boshqa odamlar qatori chiqa ketdi. Harakatga tushayotgan poyezdning ovozi qulog‘iga chalindi. Yana uyali aloqa vositasining soatiga qaradi–yu aloqa uzila boshlashi, birozdan so‘ng esa internetni o‘chayotganiga ahamiyat berdi. Xuddi shu mahal ongini oxirat xavotiri egallab oldi.

Aziz o‘qirman Anvar stansiyani hayotga o‘xshatdi. Uyali aloqani esa savob va gunoh amalimizni yozib oluvchi, dalolatchi va bizni xolatimizni Robbimizga yetkazuvchi vosita deb tasavvur qildi.

Biz hayot stansiyasida turli jamoa va toifalarga bo‘lingan holatda turamiz. Kimdir o‘z hayot reysini uyali aloqasi orqali faxsh musiqa va film tomosha qilib, yana kimlardir g‘iybat qilib kutadi. Boshqa tur toifa vakillari esa o‘z hayot reysini uyali aloqasi orqali qur‘on tinglab, insonlarga shirin so‘zini ayamay pand–o‘gitlar aytib kutayapti. Jannatga oshiq jamoa gunoh ish qilishdan charchamaydigan barcha ezgu ishlarning fazilatidan bebahra qolib g‘aflatda o‘tayotganlarni o‘z jamoalari safida ko‘rishni istaydilar. Jiddu jaxd bilan qaytarmoqlikka urinadilar. Turli yaxshilikka chorlovchi video ro‘liklar, ahli ilimlarning ta‘lif etgan kitoblarini jo‘natardilar. Ming afsuslar bo‘lsinki, haqiqatni tinglash uchun quloqlari kar, uni so‘zlash uchun tillari soqov bo‘lgani bois ahamiyat bermaydilar. Inchunun aytish mumkinki bu zalolat masiyatiga botgan jamoani tark etib qalbida hidoyat nuri porlagan insonlar ham bor ularga Allohning rahmati bo‘lsin.

– Ey birodarlar qo‘ying shu ishlaringizni! Yaxshilikka olib kelmaydi. Nahot boradigan manzilingiz jahannam bo‘lishidan qo‘rqmayotgan bo‘lsangiz. Undan ko‘ra biz bilan birga bo‘ling. Mana sizga imkon qo‘lingizni bering.

– Men o‘z boradigan manzilimni sizdan ham yaxshi bilaman,— dedi boshini zo‘rg‘a telefonidan ko‘tararkan. Agar bilmaganimda sizning safingizda bo‘lardim. Men o‘zimga ishonaman. Kimlarningdir dedi–dedisiga emas.

– Xo‘sh nima uchun o‘zingizga ishonasiz?

– Buning sababi oddiy. Qara yonimdagilarni bari o‘z ongini internetdagi oldi qochdi mavzularga to‘ldirayapti. Men esa o‘z vaqtida ko‘p kitoblar o‘qiganman. Hozir shu o‘qigan kitoblarimdan xosil bo‘lgan ilmim sabab sheriklarimdan farqliman. Qo‘limdan juda ko‘p ish keladi **imkonsizlik, chorasizlik** mening hayot lug‘atimda yo‘q.

– Men bir narsaga hayron bo‘layapman. Nega bo‘lmasam jahanam yo‘lovchisi bo‘lib qoldingiz? Kitob o‘qiganman, o‘z ongimda jam bo‘lmish ilmim bor, deb turibsiz–ku.

– Nega deysanmi? Men o‘z ilmimni nafsimga hamohang qo‘ydim. Natija yomon bo‘lmayapti. Gaplarimga ishonaver.

Noqobilning so‘zlariga quloq tutgan jannat yo‘lovchisi o‘z hayotida bo‘lib o‘tgan quyidagi voqeani aytib berdi:

– Men katta mulkdor qo‘lida ishlaganman. O‘z otasi uchun qilmagan ishi qolmagan. Eng oldi liboslar, bir uyning pul miqdoriga to‘g‘ri keladigan mashina xullas barcha shart–sharoit muhayyo. Biroq qiblagohining ancha yillardan beri oqsoqlanib yuradigan oyoqlarini tuzata olmaydi. Mana, do‘stim ko‘rdingizmi inson o‘z imkon eshigini kim ochayotganini va o‘sha ochayotgan zot bir kun kelib yopishini ham o‘ylashi kerak.

– Men o‘z fikrimga hokim shaxsman. Sen o‘z yo‘lingdan ket men o‘z yo‘limdan.

– Siz hech qanaqasiga o‘z fikringizga hokim emassiz. Shuni bilib qo‘yingki, bu kibrga kiradi. Inson o‘z fikr olamiga ega bo‘lsa ham unga bo‘ysunadi. Fikr o‘rganish, tushunish, anglash va shundan so‘ng tafakkur qilish degani. O‘rganuvchi hech qachon yaratuvchi bo‘lmaydi, balki bajaruvchi bo‘ladi.

Ammo Jaxannam yo‘lovchisi uning so‘zlariga quloq solmadi.

Jaxannamga olib boruvchi poyezd keldi. Reys eshiklari ochilishi bilan ichidan faqat pushaymonlik, tavba va qo‘rquv tufayli dod voy solayotgan gunohkor jaxannam ahli bo‘lish arafasida turganlarning ayyuhannoslari eshitildi. Birinchi tur vakillari o‘zlari istamasalarda qo‘l oyoqlari harakatga tushib poyezdga tomon odimladi. Jaxannam poyezdning eshiklari yopilay deganda jannat reysini poylab turgan jannat umididagi kishilarga qarata:

«Bizni o‘zimizga bo‘ysunmayotgan qo‘llarimizni tutib qoling sizlarning jamoangizga qo‘shilamiz» – deb iltimoslar aytib yolvorishar jannat yo‘lovchilari esa rahmlari kelib ko‘mak qo‘lini cho‘zardilar. Biroq poyezd ichidan bir sas kelib:

«Ey jannat ahli siz aytadiganingizni aytdingiz siz kabi ixtiyor ularga ham berildi. Eshiklar yopiladi keyingi manzil jaxannam» deya reys do‘zaxga yo‘l oladi.

Oradan ko‘p vaqt o‘tar–o‘tmas ikkinchi tomondan navbatdagi tur vakillari ya‘ni jannat axli bo‘lish arafasida turganlar uchun muattar mushk taratib jannat reysi kelmoqda. Faqat nur yorug‘ligidan iborat bu poyezd oynalaridan o‘ttiz uch yoshdagi bardam baquvvat go‘zal va kelishgan yuzlaridan quvonch arimayotgan mo‘min–mo‘minalar oppoq liboslarda ko‘rina boshladilar. Reys to‘xtab eshiklar ochilishi bilan ichkaridan jamolni hayotlik vaqtida ko‘rishni istab ko‘z yosh to‘kkan jannati odamlarning Robbimiz Allohga va uning payg‘ambari Muhammad sollallohu alayhi vasallamga hamd va salovatlar aytib o‘tirishgani ko‘rindi.

Kutish stansiyasidagi jamoa quvonch ko‘z yoshlari bilan bir–birilarining qo‘llarini tutib poyezdga tomon yura boshladilar. Chiqib bo‘lganlaridan so‘ng yana ovoz yangray boshladi:

«Aziz bo'lajak jannat axli siz hayotingiz davomida Robbingizni tark qilmay uning borligi–birligiga inondingiz. Payg'ambaringiz targ'ib qilgan sunnatlarni tiriltirib hayotingizga tatbiq etdingiz. Ul zoti muborak keltirgan kitoblar onasi bo'lmish Qur'onga amal qilib yashadingiz. Keyingi manzil jannat muborak bo'lsin!» deb poyezd joyidan qo'zg'aldi.

Ikki manzilga ravona bo'lgan poyezdlar. O'z manzillariga yetib kelishlariga sanoqli fursat qolganda. Yana ovoz yangray boshladi.

«Ey yo'lovchilar esingizni taniganingizdan so'ng ilk qilgan gunohingizni eslab ko'ra olasizmi? Esladingizmi, endi bir ongingizdagi xotiralar gardishingizni aylantiringchi. To bugunga qadar qilgan gunohlaringizni soni qancha bo'lgan ekan. Masalan shu gunohlaringizni sandiqlarga ajratadigan bo'lsak. Nafs sandig'i, g'iybat sandig'i, yolg'on sandig'i, tuxmat sandig'i, xusumat–adovat sandig'i, kibr sandig'i, sila–i rahimni buzganlik sandig'i, xirs–zino sandig'i, behuda sarflangan vaqtlar sandig'i. Ana xalos men shu yoshga kirib shu sandig'larni to'ldiruvchi shaxs bo'lib qoldimmi, dedingizmi? Endi Robbimiz bizni imtihon qilmak uchun o'zining farishta lashkarlari bilan kelsay–u siz o'sha gunoh sandig'larni birma–bir ochsangiz. Manzil makoningiz jannat bo'larmikin yoxud jaxannam. Sevgan kishilaringiz bobo–buvingiz ota–onangiz, opa–singlingiz, aka–ukangiz va boshqalar jannat tomon oshiqib ketayotganlarida siz ularning ortidan ergashib yurmoqqa harakat qilasiz albatta. Ammo o'sha sandig'larning og'irligi sabab joyingizdan qimirlay olmaysiz. Oh bu qanday imtihon bo'ldi. Robbimizga tomon yuzlanmoq uchun yana urunib ko'ramiz ammo bu ham imkonsiz. Nima uchun chunki yillar davomida qaytarganidan qaytmay gunoh sandig'larni to'ldiruvchi shaxs bo'lib yashaganimiz sabab. Vaqti qo'lida bor, jannat ahli bo'lish umidida yurgan kishilar orasida yashab ham, barcha imkoniyat eshiklarimizni o'z qo'limiz bilan berkitganimiz sabab deysiz o'sha dam qiyomat kunida sizni uyatdan yuzingizni yerga qaratib qo'yadigan inson kim va kimlardir emas o'zingiz ekanligingizni yaxshilab anglashingiz kerak. Chunki siz nima muammo qarshisida tursangiz atrofingizdagi aybdor kishilarni axtarishga tushasiz. Bejiz hayotingiz davomida **o'zing–o'zinga javob ber** degan tanbehlar juda ko'p berilmagan.

Birdan yana o'ziga keldi. Soat millari 9:10ni ko'rsatyapti. Yonidagi ikki mo'ysafid xolsiz turar, o'ng va chap tomondagi o'rindig'larni to'ldirib yoshlar o'tirib ketardi. Quloqlarida quloqchin ko'zlari allaqanday ajnabiylarning uyoqdan buyoqqa likir–likirlariga qadalgan. Poyezddan ovoz yangray boshladi:

*«Hurmatli yo 'lovchilar yoshi katta, nogiron hamda yosh bolali yo 'lovchilarga joy
bering»*

Davomi bor...

Oramizdagi farishta

Hikoya

«Qadrdon do'stim Olimjonning porloq xotirasiga bag'ishlayman».

Dunyoning azizligi mol bilan, oxiratning azizligi solih ammallar bilan...

Umar Ibin Xattob

Avto ehtiyot qismlar sotiladigan «Farhod» bozorida doimgidek mijozlar gavjum. Shu bozordagi bir do'konda Olimjon ismli juda kelishgan yuzlaridan nur yog'ilib turadigan yigit sotuvchi bo'lib ishlar edi. Ko'zga juda yaqin, taqvodor va tarbiyali, uquvli bir ishni qoyillatib bajaradigan yigit bo'lgani uchun ko'p raqobatchilari unga xasad ko'zi bilan qarardilar. Yigit o'ziga adovat qiladiganlarga qarshi biron kun bo'lsin javob qaytarmas edi. Barini janob Allohning hukmiga havola etar edi.

Bugun ham shu fitnachi noinsoflar o'zlarining navbatdagi nayranglarini ishga solishdi. Do'konga odam yonlashdi.

Olimjonning do'koniga o'sha yonlangan kishi kelib, hammayoqni boshiga ko'tardi.

– Hoy yigit, menga qara. Kecha manavi matohni seni do'koningdan xarid qilgandim, deb yaroqsiz ehtiyot qismni jaxl bilan Olimjonning qo'liga otdi. Olimjon ehtiyot qismni tutib olib, unga qaray boshladi va o'zining moli emasligini bildi.

– Amakijon sizga qanday tushuntirsam ekan. Xuddi shu ehtiyot qismni yana boshqa do'kondan ham olmaganmidingiz. Shularga men sotgan molni adashtirib qo'ygan bo'lsangiz kerak. Chunki bunaqangi sifatsiz mol bozorda juda ko'p. Ba'zi olib sotarlar xiyla qilib, arzon sotishadi. Sodda odamlar esa aldanib qolishadi. Men bunaqangi molni sira ham do'konimda sotmaganman. Bir anglashilmovchilik bo'lgan bu yerda.

– Menga qara bola, meni laqillatib bo'psan. O'zi hammang gapga ustasanlar. Hozir yolg'oningni qalpoq qilib kiyg'azib meni jo'natib yubormoqchisan. Meni yaxshilab eshit yo ertaga qoldirmay bugunoq qorangni o'chirasan yoki bo'lmasam do'koningga ichki ishlar noziri bilan kelaman, deb xuddi g'azab tulporiga mingandek chiqib ketdi.

Oradan ko'p vaqt o'tmay qo'shni do'kondagi o'sha adovatchilardan biri kirib:

– Ey, ey Olimjon nima bo'ldi? Tinchlikmi, shovqin suron bo'lib ketdi. Haligi ishga sizam aralashibsizda attang. Kuyunmang o'tib ketadi. Yaqinda bizga, qo'ying

akalar bu ishingiz bo'lmaydi oxiri voy bo'ladi deb aql o'rgatayotgandingiz. Ha mayli nafs qurgur hammada bor. Nima qildi, qanday bo'ldi deb so'rab o'tirmayman.

– Aka qo'ying, asabim tarang gaplashadigan ahvolda emasman. Bu yerda o'yin bo'layotganini siz ham men ham juda yaxshi bilamiz. Keyin, birinchi marta bo'layotgani yo'q. Bundan avval ham qanchasi bilan shunday bo'lgan. Barini sizlar uyushtirayapsizlar.

Xuddi shu gapni kutib turgandek noinsof ming'irlab gapira ketdi:

– Endi o'zinga bizni ham dushman deb bilayapsanmi bu yaxshilikka olib kelmaydi. Kassangda qancha pul bor. Olimjon miyasidagi muammo ta'siridan chiqib, unga g'azabli boqib:

– Nima ishingiz bor?- dedi.

– Ha endi meniham og'zimni yoping, boyagi mijozingizni og'zini yopgandek.

Olimjon uning rejasi atayin jahil otiga mindirish ekanligini bilib g'azab qilishning o'rniga bu vaziyatda raqibni mag'lub etish uchun jilmayib turdi.

– Bu nima qilganingiz men sizga muammoingizni hal qilish yo'lini aytsam ustimdan kulayapsizmi? O'zi kim-kimning ustidan kulishi kerak. Men sira ham tushuna olmayapman sizni - dedi hayron bo'lib raqibi.

Hayot har doim ham o'zingiz kutgan natijani ko'rsatmaydi. Birda mag'lub kelasiz birda g'olib. Xaridorlar biron molimni xaridlar ekan barini mana bu daftarga yozib boraman. Qanday mol, qayerda ishlab chiqarilgan, nechanchi yil, molning turi va savdo vaqti soati, mijozning ism shariflari bilan birga yozib qo'yaman.

Raqibining fig'oni falakka chiqib:

– Ey nomard qancha tuzoqlasam ham, hech bo'lmasa bittasiga tushmaysan. Hammasidan quruq chiqaverasan. Bilasanmi qancha pul sarflayman bittagina tuzoqqa. Qo'y namuncha men bilan o'ynashaverasan. Bir kun shunday taziringni yeysan gaplarimga ishonaver oyoqqa turishga majol topolmaysan!

– Akajon bekor taxtitlab shuncha so'zni og'zingizga oldingiz. Mana bu qo'limdagi ovozyozgich hamma so'zlaringizni yozib oldi. Istasangiz buni o'z qo'lingizga topshiraman. Faqat bir shart evaziga do'koningizni bugunoq insofli-diyonatli mo'min-musulmonga sotasiz. Musulmon mo'min birodariga do'st bo'ladi dushman emas.

Raqibi, qo'lini mushtlab savdo vitirinasiga yurgancha:

– Ablax bu ishing seni o‘limingga xujjat bo‘ladi, deb do‘kon eshigini qattiq yopib chiqib ketadi.

Quyosh ufqqa bosh qo‘yganda barcha savdogarlar o‘z do‘kon eshiklarini yopishga tushdilar. Necha yillik bozor farroshi Inobat xola esa bugun har doimgidan ham o‘zgacha quvonch bilan yangi ko‘ylaklarini kiyib, kuni bo‘yi befarosat odamlar tomonidan bir axvolga kelib qolgan iflos yerlarni supuryapti. Inson ozod va ongli mavjudot. Ammo hayvonda na ozodlik bor va na fikrlash. Biz shuni unutmasligimiz zarur. Jamoat joyi bu o‘zining xududi, o‘zining ixtiyoridagi maskan bo‘lsa-ku boshqa gap. Jamoat joyida o‘z maskan va ixtiyorimizdagi xududga bo‘lgan munosabatini ko‘rsatib qo‘yar ekanmiz. Bu aytarlarimizni Inobat xola hamisha o‘tkan-ketganlarga aytishdan to‘xtamasdi.

Olimjon o‘z do‘koni eshigini yoparkan ko‘zi – chiroylik kiyingan va doimgidan o‘zgacha kayfiyatda o‘z ishini bajarayotgan Inobat xolaga tushdi. Assalomu alaykum. Ha xolam, bugun boshqachasiz?

– Voy Olimjon bolam o‘zim sendan o‘rgilay. Charchab qolmadingmi? Kun bugun juda yondirdi, do‘koningni muzlatadigan apparatini tagida ko‘pam o‘tiraverma yoki pastroq bosimga qo‘yib qo‘y. Muzdak-muzdak ichimliklarni ichib o‘zinga jabr qilma. Hademay chilla chiqadi, ozgina sabr qil.

– Meni qo‘ying, navqiron yosh yigitman balo ham urmaydi. O‘zingizni so‘rayapman doimgidan o‘zgachasiz bugun

Inobat xola ichidagi quvonchini qanday yetkazishini bilolmay, indamay turdi va bir boshidan gapira ketdi.

– Bolam mana bilasan necha yillardan beri shu yerni obod qilish bilan kun o‘tkazaman. Shu oladiganim ozmi-ko‘pmi boriga birdek qanoat qilib kelaman. Azaliy nasibam rizqim shu yerga sochilgan ekan deb terib yurdim. Turli harom-harish ish taklifi bilan chiqib mo‘may daromad beramiz deguvchilar ham bo‘ldi. Ularga qo‘shilmadim o‘ziga shukur. Shu doim bir tush ko‘raman bilsang. Bir kun Allohning baytini supurishimni, bir kun esa kaba po‘shni mushkanbarga yuvayotganimni deyishi hamonki ko‘zlariga duv-duv yosh kela boshladi Inobat xolaning. So‘ng xiqirlab-xiqirlab gapida davom etdi,

– Qo‘lingni ber menga bolam. Olimjon ikki qo‘llari bilan xolaning tomirlari bo‘rtib chiqqan, supurish oqibatida qadoq bo‘lib ketgan qo‘llarni tutdi.

– Xuddi senikiga o‘xshash ikki qo‘limni ha-ha ikki qo‘limni duoga ochib tinmay hoji bo‘lishlikni niyatida bo‘ldim. Ijobatni ko‘rsatdi, ishonayapsanmi gaplarimga ko‘rsatdi. Kecha bozorko‘m xonasiga chaqirib menga muborak xaj safarining

chiptasini berdi. Endi o'shandagi xolatimni tassavur qil. Mendan o'zga baxtiyor odam yo'qdek edi go'yo olamda.

Olimjon quvonchdan ichiga sig'may ketayotgan Inobat xolani qattiq bag'riga bosdi. Xola uning bag'rida baxtiyor ko'zyoshlarini to'kardi. Ikkovlarini shu turishda ona bola deb o'ylaydi, ko'rgan kishi. Olimjon, ota-onasi dunyodan erta ko'z yumgani uchun shu xolani o'z ota-onasi o'rniga qo'yib xaj safariga jo'natish uchun bel bog'lab pul to'pladi. Albatta bu ezgu ishni hech kimga oshkorlamadi. Bozorko'mdan ham bari sir bo'lib qolishini so'radi.

– Xola men siz uchun juda xursandman, Ilohim meni ham qadamlarim shu muborak maskanga yetsin - dedi yaxshi kunlarni orzulab.

– Bolajonim seni yaxshi bilaman halol-u iymon, diyonat-u pok yo'lda yurgan yigitsan. Allohim o'zi baytiga qadamingni to'g'irlab qo'yadi. Faqat o'sha kun kelishini astoydil tila, maqsadingga yetasan. Mana men senga bir misol - dedi jilmayarkan Inobat xola.

Suhbat yaxshi niyatlardan boshlanib ezgu duolar bilan yakunlandi.

Hayot to'g'ri maqsadga yo'naltirilgan niyatlar bilan munavvardir. Ammo aktyor sahnada mahoratona ro'l ijro etsa ham, pardaning ortida xasadgo'ylar bo'xtonlab turadi. Lekin shuni aytish kerakki sahnaning ortidagi bo'xtonlayotganlar hayotda ham ortda qolgan kishilar sanaladi. Shuni tushunib anglagan inson hayot sahnasida yiqilmay mag'rurona ro'l ijro etadi va yaxshi odamlarning olqishiga sabab bo'ladi.

Qosh qorayib, sokin tun cho'kdi. Olimjon o'zining sevimli spark ulovida halovat maskaniga yo'l olmoqda. Tarki odati, magnitafondandagi go'zal oyat tilovatini qilayotgan qoriga qo'shilib hamohang aytib ketardi. Hashr surasining 18-oyatini go'zal qiroat bilan tilovat qilayapti: *Ey iymon keltirganlar! Allohdan qo'rqingiz va (har bir) jon (egasi) ertangi kun (qiyomat) uchun nimani (qanday amalini) etganiga qarasin! Allohdan qo'rqingiz! albatta, Alloh qilayotgan amallaringizdan xabardordir.* Birdan avto boshqaruvchi o'tiradigan o'rindig'ning bel tarafidan xanjar chiqib uning umrtqasiga sanchildi va o'lim xolatiga keltirishlik uchun ikki marotaba aylantirildi va shu xolatda Olimjon joniga taslimiyat berdi. Ruhi esa xaqning rahmatiga qovushdi. Kim bo'ldi ekan uning yosh joniga qasd etgan. Qaysi nomard ekan uning shu xolatidan foydalangan. Ha, anglaganingizdek uning raqobatchisi iymonsiz molu-dunyo bandisi o'sha nomard qo'shni raqobatchisi edi.

Inobat xola Allohning dini bunyod bo'lgan, suyukli muallim payg'ambarimiz yotgan muborak maskanda Olimjonning xaqqiga duoi fotixalar qildi. Ha, Inobat xola uning go'zal xizmati evaziga borganlaridan be xabarlar, ammo unga jon ato

etgan zot barchasidan xabardordir. Illo muhtaram o‘qirman shu solih yigit bilan jannatlarda birga bo‘laylik.

22.07.2022

Alisher Navoiy nomidagi milliy kutubxonada soat 17:00 da bitildi.

Сиз қандай яшаяпсиз?

Муаллиф ҳақида икки оғиз сўз

Иброҳим Рихсибоев ёш бўлишига қарамай ўз дастхати ва услубига эга ёзувчи. Ёзар бир қатор қисса ва ҳикоялари билан кенг китобхонлар меҳрини қозониб келмоқда. Асарларида асосан ўқирманни иймонга, ахлоққа, харомга эмас ҳалол йўлга юришга чорлайди. Қаҳрамонларининг характерини маҳорат билан чизади. Шу билан бир қаторда, ҳақ сўзни айтишидан қўрқмайди. Ўйлаб қаралса, адабиётнинг вазифаси шон-шуҳрат унвонга эргашиш эмас, балки инсониятга қарата ҳақиқатларни айта олиш, инсонни тарбиялаш тўғри йўлни кўрсатишдан иборат. Иброҳим Рихсибоев адабиёт оламига энди қадам ташлаб, кириб келаётганига қарамасдан майда-чуйда жамият муаммоларини эмас, балки инсоният муаммоларини қаламга олди. Кўпчилик Иброҳим аканинг ёзганларини ўқиб, «Ҳикоянгиздан Ўткир Ҳошимов, Саид Аҳмадларнинг хиди келяпти» демоқда. Нимага? Чунки юқорида исмлари келтирилган устоз адиблар ҳам инсоният муаммоларини ёзган. Жамиятнинг муаммолари вақтинчалик, ўтадию кетади. Аммо инсоният муаммолари абадий. Иброҳим Рихсибоев, қўлига Қалам олар экан асарида энг аввало китобхонни яратганга яқин бўлишга, иймонини мустаҳкамлашга, тафаккур қилишга ундайди. Ёзувчининг муроди, унинг ҳикоясини ўқиган ўқирманни яратган эгасига яқинлаштириш, ҳозир яшаб юрган ҳаётида нима учун яшаётганини англатиш, Аллоҳга бўлган муҳаббатини юксалтиришдан иборат.

Истеъдодли ёзувчи Иброҳим Рихсибоевнинг энг янги икки ҳикояси сиз азиз ўқирманларнинг ҳукмига ҳавола этилмоқда. Ўқинг, тафаккур қилинг, сиз қандай яшаяпсиз? Инсон қандай яшаётгани унинг амал ва ниятларига боғлиқ. Қуйидаги икки ҳикояни ўқиб, ҳаётингизни таҳлил қилинг. Ҳаётингиз ва амалингиз чиройли бўлсин. Барчамизни парвардигор эгам икки дунё саодати билан сийласин!

Азизбек Абдумалик
Мустақил журналист

Танҳоликдаги тасаввур

эссе

Ҳар қандай инсон таффақурунинг сўнги бекати бу исломдир...

Л.Н.Толстой

Март оғи адоғсиз ёмғирли келди. Анвар уёқдан буюққа юравериб, бошига тушган дардни ёнгиш ҳақида ўйларди. Шифокор Низомиддинович амалиёт вақтини зудлик билан тезлаштириш кераклиги ва бу амалиётга катта миқдорда пул сарифланишини такидлади. Ҳозир шу ҳолатда пулларни қаердан топишни ўйлар эди.

Бирдан Анварнинг аёли кириб бу ҳайёлларни бузди. Анварақа овқат сузиб тайёрлаб қўйган эдим. Совумсадан еб олинг деди бошидаги тушиб кетаётган рўмолини қаттиқ боғларкан.

– Ҳозир Ноила чиқаман. Сизлар мени пойламай еб тураверинглар. Ноила эшикни очик қолдириб чиқиб кетди.

Анвар касалини ҳеч кимга ошкорламасликга қарор қилган эди. Ичида нима кечинма ўтган бўлса барини ютиб ташқарига ҳуш кайфиятда чиқди.

– Кел ўғлим ўтир жойинга. Келин тезда кўк ва салатларингизни олиб келинг. Анваржон болам шу кунларда менга юриш туришинг ёқмаябди. Илгарилари йзунигдан қувонч аримас эди ҳозирчи мудом ҳафахонсан деди онаси унга ачинаркан.

– Онажон балкий бошқа мавзуда гаплашармиз қўйинг бу арзимаган нарсас. Қизиқманг менда ҳаммаси яхши. Ана овқат ҳам келди.

– Келин қўйинг ўшаёққа ўтирманг. Мана тоғдек суянчиғ эрингиз бор. Сизлар жуфтсизлар. Бир–бирингизга яқин ўтиринг. Мени биласизлар раҳматлик дадангизни ўрнида ўтираман доим сизларга боқиб. Сизларни кузатган сарим бу ҳаётда қўп яшайвергим келади. Бахтингиз бутун бўлсин. Анвар онасининг бу сўзларини аччиқ қалампир егандек тинглаб бояғи ўй хавотирига шўнғиди. Онамга ёлғиз суянчиғман, аёлимга эса онамнинг табири билан айтганда бир бўлак. Доғимда адо бўлишини истамайман онамни. Бевалик тўнини кийишини истамайман аёлимни. Ё Раб дардимни мендан соқит айла. Шулар учун яшагим келаябди. Ё раҳимли эгам шу дардни ўзинг бердинг, ўзинг даф эт. Оғзига паловдан уч–тўрт қошиқ солиб ўрнидан туриб кетди. Ортидан эса онаси, ҳеч нарсани тушунолмай маюс қараб қолди.

Ётоқхонага кириб бошини ёстикқа қўйганча шифтга қараб ётди. Хозир мазали паловни танавул этдим. Вақтлар ўтгандан сўнг айна бугун томоғимдан ўтиб турган егулигимни тамини била олар эканманми.

Дераза ортидан:

– Санжар менга ошир бўл теп гўлл деган болаларнинг қийчуви эшитилди. Ўрнидан турди ва дераза томон одимлади. Парда ортидаги очиқ турган деразадан болаларни кузатди. Издош давомчиларнинг мавжудлиги оиланинг бутланиши ва мусатхкамланишига олиб келади. Мен эса мустахкам оиламни парчалаб кетаябман. Қани эди орқамда қоладиган давомчим бўлса. Бе фарзандлигим сабаб шажарамга нуқта қўйяпманми?

Анвар неча йиллардан буён фарзанд кўра олмаётган эди. Нукул волидаси оила фарзанд билан тўкис бўлади. Ҳеч бўлмаса фарзанд боқиб олинглар деб айтишдан тўхтамайди. Агар бир етимни боқиб олсам яна бир–бор етим бўладими. Бу унинг устидан мазаҳ қилиш бўлмайди. Аёлим мендан кейин қийналмайди. Иккинчи ҳаёт қилади. Олдида этагини тортиб турадиган фарзанди йўқ. Бир мағзунурх бир кўнгил хотиржамлик билан уйкуга кетди.

Биз ҳаёт станциясида турли жамоа ва тоифаларга бўлинган ҳолатда турамыз. Кимдир ўз ҳаёт рейсини уяли алоқаси орқали фахш мусиқа ва фильм томоша қилиб, яна кимлардир ғийбат қилиб кутади. Бошқа тур тоифа вакиллари эса ўз ҳаёт рейсини уяли алоқаси орқали куръон тинглаб, инсонларга ширин сўзини аямай панд–ўғитлар айтиб кутаяпти. Жаннатга ошиқ жамоа гуноҳ иш қилишдан чарчамайдиган барча эзгу ишларнинг фазилатидан бебаҳра қолиб ғафлатда ўтаётганларни ўз жамоалари сафида кўришни истайдилар. Жидду жаҳд билан қайтармоқликка уринадилар. Турли яхшиликка чорловчи видео рўликлар, аҳли илимларнинг таълиф этган китобларини жўнатардилар. Минг афсуслар бўлсинки, ҳақиқатни тинглаш учун қулоқлари қар, уни сўзлаш учун тиллари соқов бўлгани боис аҳамият бермайдилар. Инчунун айтиш мумкинки бу залолат масиятига ботган жамоани тарк этиб қалбида ҳидоят нури порлаган инсонлар ҳам бор уларга Аллоҳнинг раҳмати бўлсин.

– Эй биродарлар қўйинг шу ишларингизни! Яхшиликка олиб келмайди. Наҳот борадиган манзилингиз жаҳаннам бўлишидан қўрқмаётган бўлсангиз. Ундан кўра биз билан бирга бўлинг. Мана сизга имкон қўлингизни беринг.

– Мен ўз борадиган манзилимни сиздан ҳам яхши биламан,— деди бошини зўрға телефонида кўтараркан. Агар билмаганимда сизнинг сафингизда бўлардим. Мен ўзимга ишонаман. Кимларнингдир деди–дедисига эмас.

Ишхонасига янги қурилма олиб келишди. Уни кузатар экан ўзига–ўзи гапира кетди тавба, мен илгарилари қийналиб бажарадиган ишимни манави матоҳ беш дақиқада удалаябди қойилман. Менга энди бошқа вазифа топширишса

керак деб ўйлаб ишхонасидаги ҳар бир бўлимни бир кўздан кечирди. Хечқайсиси тўғри келмаябди. Ҳа Анвар томомсан энди. Дардинга чорасизсан, хасталик сенинг устингандан ғолиб келмоқда. Енгилганингни тан ол дерди ичидан бир сас келиб. Ҳаёт жуда қизиқ ўзи инсонни доим нимагадир талпиниб инониб яшашга дават этадию лекин кутулмаганда қўққисдан зарба беради.

Энг кулгилиси инсонлар буни шундай қарши оладилар. Бу тақдир тақдиривичнинг иши қўй сен айбдормисан ўзи. Агар пешонада бундай аянчли тақдир битлимаганда сенинг бошинга синовлар келмас эди деб тақдир тақдиривичга ишонишади ва уни айбдор қилишади. Умуман инсон зотини пайдар–пай, кетма–кет омад омадивич кучоқлаб олса унга унинг қучоғи остида бўлса ҳам ишонмай мен жуда кўп ҳаракат қилдим ва шу чўқигача йўлни ўзим босиб ўтиб барига эришдим дейди. Лекин жаноб Аллоҳ Талога ёқмайдиган бандларининг энг ёмон сифатларидан бири бўлмиш кибирга кетиш. Энг суядиган қувончига сабаб бўладигани эса шукур қилишлик ва барини ўзидан деб билишлик экан. Синов барчага турлича келгани каби, уни турлича қабул қилар эканмиз. Фақат мудаоким шу ҳолатда исён қилгувчилар қаторидан жой олмайлик.

Иззатим борида ўзим аризамни ёза қолай деганча ишчилар билан ишлаш бўлимига чиқиб кетади.

Доим кўли кўнжига тўлиб келадиган оила боши Анваржон бугун ҳаттокий тўртта нон ҳам ололмай кириб келади. Ховлида унинг аёли шакароб қилиб номига чанг кўтармасин учун челақда ерга сув сепарди. Супада эса волидаси сўнги янгиликлардан иборат рўзномани ўқиб ўтирар эди.

– Вой онаг ўргилсин болам нима бўлди. Тинчликми ҳеч ишдан бунча эрта қайтмасдинг деди ўқиб ўтирган рўзномасини хонтахтага қўяркан.

– Онагинам мени татилга чиқазишти. Энди сизлар билан бемалол вақт ўтказаман деди.

– Қандай яхши. Заб иш бўлибди. Ўзиям охирги пайтлар болам жуда толиқанинг юз кўзингдан малум бўлаётганди. Сихатингни анча яхшилаб оларкансан. Онаизор шу пайтгача ўғлининг ёлғон–яшиқ гапирганини эслай олмайди ҳам. Инчунун шу сабабми гапларига ишонди.

Онасининг юзига тик боқиб тилига ёлғонни олган Анварнинг ахволини тассавур қилишнинг ўзи мушкул.

Кун кечга кирганда касалик илк азобларини беришни бошлади. Елкасидаги нохаттак пайдо бўлган дарт, устига икки киши чиқиб олгандек азобни берарди. Ётоқнинг иккинчи жуфт тарафидаги ширин уйқуга кетган аёлини безовта қилмаслик учун хонадан чиқиб кетиб, ховлининг ўртасидаги

супага омонаткина ўтириб олди. Елкасидаги оғриқ қон сўрадиган канадек ҳа-ҳа фақат қон эмас қувватини олаётган канадек эди гўё.

Танҳоликдаги таффакур кишига катта натижа беради. Якка қолган инсон ўзидан айб ахтара бошлайди, ўзгалардан эмас. Одатдагидек Анвар бугун эрта тонгда барвақт туриб кўчага чиқиб кетади. Кўпинча қайси манзилга бормасин ер ости йўл транспортида қатнашни маъқул кўради. Биласиз манзилга олиб борувчи рейс келгунига қадар йўловчилар кутиш станциясида турадилар. Қўлидаги уяли телефонининг соатига қаради. Соат миллари 8:30ни кўрсатапти. Рейс етиб келди. Бирин кетин бошқа одамлар қатори чиқа кетди. Ҳаракатга тушаётган поезднинг овози қулоғига чалинди. Яна уяли алоқа воситасининг соатига қарадию алоқа узила бошлаши, бироздан сўнг эса интернетни ўчаётганига аҳамият берди. Худди шу маҳал онгини охират хавотири эгаллаб олди.

Азиз ўқирман Анвар станцияни ҳаётга ўхшатди. Уяли алоқани эса савоб ва гуноҳ амалимизни ёзиб олувчи, далолатчи ва бизни ҳолатимизни Роббимизга етказувчи восита деб тасаввур қилди.

Биз ҳаёт станциясида турли жамоа ва тоифаларга бўлинган ҳолатда турамиз. Кимдир ўз ҳаёт рейсини уяли алоқаси орқали фахш мусиқа ва фильм томоша қилиб, яна кимлардир ғийбат қилиб кутади. Бошқа тур тоифа вакиллари эса ўз ҳаёт рейсини уяли алоқаси орқали куръон тинглаб, инсонларга ширин сўзини аямай панд–ўғитлар айтиб кутаяпти. Жаннатга ошиқ жамоа гуноҳ иш қилишдан чарчамайдиган барча эзгу ишларнинг фазилатидан бебаҳра қолиб ғафлатда ўтаётганларни ўз жамоалари сафида кўришни истайдилар. Жидду жаҳд билан қайтармоқликка уринадилар. Турли яхшиликка чорловчи видео рўлиқлар, аҳли илимларнинг таълиф этган китобларини жўнатардилар. Минг афсуслар бўлсинки, ҳақиқатни тинглаш учун қулоқлари қар, уни сўзлаш учун тиллари соқов бўлгани боис аҳамият бермайдилар. Инчунун айтиш мумкинки бу залолат масиятига ботган жамоани тарк этиб қалбида ҳидоят нури порлаган инсонлар ҳам бор уларга Аллоҳнинг раҳмати бўлсин.

– Эй биродарлар қўйинг шу ишларингизни! Яхшиликка олиб келмайди. Наҳот борадиган манзилингиз жаҳаннам бўлишидан қўрқмаётган бўлсангиз. Ундан кўра биз билан бирга бўлинг. Мана сизга имкон қўлингизни беринг.

– Мен ўз борадиган манзилимни сиздан ҳам яхши биламан,— деди бошини зўрға телефонида кўтараркан. Агар билмаганимда сизнинг сафингизда бўлардим. Мен ўзимга ишонаман. Кимларнингдир деди–дедисиға эмас.

– Хўш нима учун ўзингизга ишонасиз?

– Бунинг сабаби оддий. Қара ёнимдагиларни бари ўз онгини интернетдаги олди қочди мавзуларга тўлдираяпти. Мен эса ўз вақтида кўп китоблар ўқиганман. Ҳозир шу ўқиган китобларимдан ҳосил бўлган илмим сабаб

шерикларимдан фарқлиман. Қўлимдан жуда кўп иш келади имконсизлик, чорасизлик менинг ҳаёт луғатимда йўқ.

– Мен бир нарсага ҳайрон бўлаяпман. Нега бўлмасам жаҳанам йўловчиси бўлиб қолдингиз? Китоб ўқиганман, ўз онгимда жам бўлмиш илмим бор, деб турибсиз–ку.

– Нега дейсанми? Мен ўз илмимни нафсимга ҳамоҳанг қўйдим. Натижа ёмон бўлмаяпти. Гапларимга ишонавер.

Ноқобилнинг сўзларига кулоқ тутган жаннат йўловчиси ўз ҳаётида бўлиб ўтган куйидаги воқеани айтиб берди:

– Мен катта мулкдор қўлида ишлаганман. Ўз отаси учун қилмаган иши қолмаган. Энг олди либослар, бир уйнинг пул миқдорига тўғри келадиган машина хуллас барча шарт–шароит муҳайё. Бироқ қиблагоҳининг анча йиллардан бери оқсоқланиб юрадиган оёқларини тузата олмайди. Мана, дўстим кўрдингизми инсон ўз имкон эшигини ким очаётганини ва ўша очаётган зот бир кун келиб ёпишини ҳам ўйлаши керак.

– Мен ўз фикримга ҳоким шахсман. Сен ўз йўлингдан кет мен ўз йўлимдан.

– Сиз ҳеч қанақасига ўз фикрингизга ҳоким эмассиз. Шунини билиб қўйингки, бу кибрга киради. Инсон ўз фикр оламига эга бўлса ҳам унга бўйсунди. Фикр ўрганиш, тушуниш, англаш ва шундан сўнг тафаккур қилиш дегани. Ўрганувчи ҳеч қачон яратувчи бўлмайди, балки бажарувчи бўлади.

Аммо Жаҳаннам йўловчиси унинг сўзларига кулоқ солмади.

Жаҳаннамга олиб борувчи поезд келди. Рейс эшиклари очилиши билан ичидан фақат пушаймонлик, тавба ва кўрқув туфайли дод вой солаётган гуноҳкор жаҳаннам аҳли бўлиш арафасида турганларнинг айюҳаннослари эшитилди. Биринчи тур вакиллари ўзлари истамасаларда қўл оёқлари ҳаракатга тушиб поездга томон одимлади. Жаҳаннам поезднинг эшиклари ёпилай деганда жаннат рейсини пойлаб турган жаннат умидидаги кишиларга карата:

«Бизни ўзимизга бўйсунмаётган қўлларимизни тутиб қолинг сизларнинг жамоангизга қўшилиамиз» – деб илтимослар айтиб ёлворишар жаннат йўловчилари эса раҳмлари келиб кўмак қўлини чўзардилар. Бироқ поезд ичидан бир сас келиб:

«Эй жаннат аҳли сиз айтадиганингизни айтдингиз сиз каби ихтиёр уларга ҳам берилди. Эшиклар ёпилади кейинги манзил жаҳаннам» дея рейс дўзахга йўл олади.

Орадан кўп вақт ўтар–ўтмас иккинчи томондан навбатдаги тур вакиллари яъни жаннат аҳли бўлиш арафасида турганлар учун муаттар мушк таратиб жаннат рейси келмоқда. Фақат нур ёруғлигидан иборат бу поезд ойналаридан

Ўттиз уч ёшдаги бардам бақувват гўзал ва келишган юзларидан қувонч аримаётган мўмин–мўминалар оппоқ либосларда кўрина бошладилар. Рейс тўхтаб эшиклар очилиши билан ичкаридан жамолни ҳаётлик вақтида кўришни истаб кўз ёш тўккан жаннати одамларнинг Роббимиз Аллоҳга ва унинг пайғамбари Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламга ҳамд ва саловатлар айтиб ўтиришгани кўринди.

Кутиш станциясидаги жамоа қувонч кўз ёшлари билан бир–бириларининг кўлларини тутиб поездга томон юра бошладилар. Чиқиб бўлганларидан сўнг яна овоз янграй бошлади:

«Азиз бўлажак жаннат ахли сиз ҳаётингиз давомида Роббингизни тарк қилмай унинг борлиги–бирлигига инондингиз. Пайғамбарингиз тарғиб қилган суннатларни тирилтириб ҳаётингизга татбиқ этдингиз. Ул зоти муборак келтирган китоблар онаси бўлмиш Қуръонга амал қилиб яшадингиз. Кейинги манзил жаннат муборак бўлсин!» деб поезд жойидан кўзғалди.

Икки манзилга равона бўлган поездлар. Ўз манзилларига етиб келишларига санокли фурсат қолганда. Яна овоз янграй бошлади.

«Эй йўловчилар эсингизни таниганингиздан сўнг илк қилган гуноҳингизни эслаб кўра оласизми? Эсладингизми, энди бир онгингиздаги хотиралар гардишингизни айлантирингчи. То бугунга қадар қилган гуноҳларингизни сони қанча бўлган экан. Масалан шу гуноҳларингизни сандиқларга ажратадиган бўлсак. Нафс сандиги, гийбат сандиги, ёлгон сандиги, тухмат сандиги, хусумат–адоват сандиги, кибр сандиги, сила–и раҳимни бузганлик сандиги, хирс–зино сандиги, беҳуда сарфланган вақтлар сандиги. Ана халос мен шу ёшга кириб шу сандиқларни тўлдирувчи шахс бўлиб қолдимми, дедингизми? Энди Роббимиз бизни имтиҳон қилмак учун ўзининг фаришта лашкарлари билан келсай–у сиз ўша гуноҳ сандиқларни бирма–бир очсангиз. Манзил маконингиз жаннат бўлармикин ёхуд жаҳаннам. Севган кишиларингиз бобо–бувингиз ота–онангиз, опа–синглингиз, ака–укангиз ва бошқалар жаннат томон ошиқиб кетаётганларида сиз уларнинг ортидан эргашиб юрмоққа ҳаракат қиласиз албатта. Аммо ўша сандиқларнинг оғирлиги сабаб жойингиздан қимирлай олмайсиз. Оҳ бу қандай имтиҳон бўлди. Роббимизга томон юзланмоқ учун яна уруниб кўрамиз аммо бу ҳам имконсиз. Нима учун чунки йиллар давомида қайтарганидан қайтмай гуноҳ сандиқларни тўлдирувчи шахс бўлиб яшаганимиз сабаб. Вақти қўлида бор, жаннат ахли бўлиш умидида юрган кишилар орасида яшаб ҳам, барча имконият эшикларимизни ўз қўлимиз билан беркитганимиз сабаб дейсиз ўша дам қиёмат кунида сизни уятдан юзингизни ерга қаратиб қўядиган инсон ким ва кимлардир эмас ўзингиз эканлигингизни яхшилаб англашингиз керак. Чунки сиз нима муаммо қаршисида турсангиз атрофингиздаги айбдор кишиларни

ахтаришига тушасиз. Бежиз ҳаётингиз давомида ўзинг—ўзинга жавоб бер деган танбеҳлар жуда кўп берилмаган.

Бирдан яна ўзига келди. Соат миллари 9:10ни кўрсатяпти. Ёнидаги икки мўйсафид холсиз турар, ўнг ва чап томондаги ўриндиғларни тўлдириб ёшлар ўтириб кетарди. Қулоқларида қулоқчин кўзлари аллақандай ажнабийларнинг уёқдан буёққа ликир—ликирларига қадалган. Поезддан овоз янграй бошлади: «*Ҳурматли йўловчилар ёши катта, ногирон ҳамда ёш болали йўловчиларга жой беринг*»

Давоми бор...

Орамиздаги фаришта

Ҳикоя

«Қадрдон дўстим Олимжоннинг порлоқ хотирасига бағишлайман».

Дунёнинг азизлиги мол билан, охиратнинг азизлиги солиҳ аммаллар билан...

Умар Ибин Хаттоб

Авто еҳтиёт қисмлар сотиладиган «Фарҳод» бозорида доимгидек мижозлар гавжум. Шу бозордаги бир дўконда Олимжон исмли жуда келишган юзларидан нур ёғилиб турадиган йигит сотувчи бўлиб ишлар еди. Кўзга жуда яқин, тақводор ва тарбияли, укувли бир ишни қойиллатиб бажарадиган йигит бўлгани учун кўп рақобатчилари унга ҳасад кўзи билан қарардилар. Йигит ўзига адоват қиладиганларга қарши бирон кун бўлсин жавоб қайтармас еди. Барини жаноб Аллоҳнинг ҳукмига ҳавола етар еди.

Бугун ҳам шу фитначи ноинсофлар ўзларининг навбатдаги найрангларини ишга солишди. Дўконга одам ёнлашди.

Олимжоннинг дўконига ўша ёнланган киши келиб, ҳаммаёқни бошига кўтарди.

– Ҳой йигит, менга қара. Кеча манави матоҳни сени дўконингдан харид қилгандим, деб яроқсиз еҳтиёт қисмни жаҳл билан Олимжоннинг қўлига отди. Олимжон еҳтиёт қисмни тутиб олиб, унга қарай бошлади ва ўзининг моли емаслигини билди.

– Амакижон сизга қандай тушунтирсам экан. Худди шу еҳтиёт қисмни яна бошқа дўкондан ҳам олмаганмидингиз. Шуларга мен сотган молни адаштириб қўйган бўлсангиз керак. Чунки бунақанги сифақиз мол бозорда жуда кўп. Баъзи олиб сотарлар хийла қилиб, арзон сотишади. Содда одамлар еса алданиб қолишади. Мен бунақанги молни сира ҳам дўконимда сотмаганман. Бир англашилмовчилик бўлган бу йерда.

– Менга қара бола, мени лақиллатиб бўпсан. Ўзи ҳамманг гапга устасанлар. Ҳозир ёлғонингни қалпоқ қилиб кийғазиб мени жўнатиб юбормоқчисан. Мени яхшилаб ешит ё ертага қолдирмай бугуноқ қорангни ўчирасан ёки бўлмасам дўконингга ички ишлар нозири билан келаман, деб худди ғазаб тулпорига мингандек чиқиб кетди.

Орадан кўп вақт ўтмай кўшни дўкондаги ўша адоватчилардан бири кириб:

– Ей, ей Олимжон нима бўлди? Тинчликми, шовқин сурон бўлиб кетди. Ҳалиги ишга сизам аралашибсизда аттанг. Куюнманг ўтиб кетади. Яқинда бизга, қўйинг акалар бу ишингиз бўлмайди охири вой бўлади деб ақл

ўргатаётгандингиз. Ҳа майли нафс кургур ҳаммада бор. Нима қилди, қандай бўлди деб сўраб ўтирмайман.

– Ака қўйинг, асабим таранг гаплашадиган аҳволда емасман. Бу йерда ўйин бўлаётганини сиз ҳам мен ҳам жуда яхши биламиз. Кейин, биринчи мартта бўлаётгани йўқ. Бундан аввал ҳам қанчаси билан шундай бўлган. Барини сизлар уюштираяпсизлар.

Худди шу гапни кутиб тургандек ноинсоф минғирлаб гапира кетди:

– Енди ўзинга бизни ҳам душман деб билаяпсанми бу яхшиликка олиб келмайди. Кассангда қанча пул бор. Олимжон миясидаги муаммо таъсиридан чиқиб, унга ғазабли боқиб:

– Нима ишингиз бор?– деди.

– Ҳа енди мениям оғзимни ёпинг, бояги мижозингизни оғзини ёпгандек.

Олимжон унинг режаси атайин жаҳил отига миндириш еканлигини билиб ғазаб қилишнинг ўрнига бу вазиятда рақибни мағлуб етиш учун жилмайиб турди.

– Бу нима қилганингиз мен сизга муаммоингизни ҳал қилиш йўлини айцам устимдан кулаяпсизми? Ўзи ким-кимнинг устидан кулиши керак. Мен сира ҳам тушуна олмаяпман сизни - деди ҳайрон бўлиб рақиб.

Ҳаёт ҳар доим ҳам ўзингиз кутган натижани кўрсатмайди. Бирда мағлуб келасиз бирда ғолиб. Харидорлар бирон молимни харидлар екан барини мана бу дафтарга ёзиб бораман. Қандай мол, қайерда ишлаб чиқарилган, нечанчи йил , молнинг тури ва савдо вақти соати, мижознинг исм шарифлари билан бирга ёзиб қўяман.

Рақибининг фиғони фалакка чиқиб:

– Ей номард қанча тузоқласам ҳам, ҳеч бўлмаса биттасига тушмайсан. Ҳаммасидан куруқ чиқаверасан. Биласанми қанча пул сарфлайман биттагина тузоққа. Қўй намунча мен билан ўйнашаверасан. Бир кун шундай тазирингни йейсан гапларимга ишонавер оёққа туришга мажол тополмайсан!

– Акажон бекор тахтитлаб шунча сўзни оғзингизга олдингиз. Мана бу кўлимдаги овозёзгич ҳамма сўзларингизни ёзиб олди. Истасангиз буни ўз кўлингизга топшираман. Фақат бир шарт евазига дўконингизни бугуноқ инсофли-диёнатли мўмин-мусулмонга сотасиз. Мусулмон мўмин биродарига дўст бўлади душман емас.

Рақиб, қўлини муштлаб савдо витиринасига юрганча:

– Аблах бу ишинг сени ўлимингга хужжат бўлади, деб дўкон ешигини қаттиқ ёпиб чиқиб кетади.

Қуёш уфққа бош қўйганда барча савдогарлар ўз дўкон ешиklarини ёпишга тушдилар. Неча йиллик бозор фарроши Инобат хола еса бугун ҳар доимгидан ҳам ўзгача қувонч билан янги кўйлаklarини кийиб, куни бўйи бефаросат

одамлар томонидан бир ахволга келиб қолган ифлос йерларни супурипти. Инсон озод ва онгли мавжудот. Аммо ҳайвонда на озодлик бор ва на фикрлаш. Биз шуни унутмаслигимиз зарур. Жамоат жойи бу ўзининг худуди, ўзининг ихтиёридаги маскан бўлса-ку бошқа гап. Жамоат жойида ўз маскан ва ихтиёримиздаги худудга бўлган муносабатини кўрсатиб қўяр еканмиз. Бу айтарларимизни Инобат хола ҳамиша ўткан-кетганларга айтишдан тўхтамасди.

Олимжон ўз дўкони ешигини ёпаркан кўзи – чиройлик кийинган ва доимгидан ўзгача кайфиятда ўз ишини бажараётган Инобат холага тушди. Ассалому алайкум. Ҳа холам, бугун бошқачасиз?

– Вой Олимжон болам ўзим сендан ўргилай. Чарчаб қолмадингми? Кун бугун жуда ёндирди, дўконингни музлатадиган аппаратини тагида кўпам ўтираверма ёки пастроқ босимга қўйиб қўй. Муздак-муздак ичимликларни ичиб ўзинга жабр қилма. Ҳадемай чилла чиқади, озгина сабр қил.

– Мени қўйинг, навқирон ёш йигитман бало ҳам урмайди. Ўзингизни сўраяпман доимгидан ўзгачасиз бугун

Инобат хола ичидаги қувончини қандай йетказишини билолмай, индамай турди ва бир бошидан гапира кетди.

– Болам мана биласан неча йиллардан бери шу йерни обод қилиш билан кун ўтказаман. Шу оладиганим озми-кўпми бориға бирдек қаноат қилиб келаман. Азалий насибам ризқим шу йерга сочилган екан деб териб юрдим. Турли ҳаром-ҳариш иш таклифи билан чиқиб мўмай даромад берамиз дегувчилар ҳам бўлди. Уларга қўшилмадим ўзига шукур. Шу доим бир туш кўраман билсанг. Бир кун Аллоҳнинг байтини супуришимни, бир кун еса каба пўшни мушканбарга юваётганимни дейиши ҳамонки кўзларига дув-дув ёш кела бошлади Инобат холанинг. Сўнг хиқирлаб-хиқирлаб гапида давом етди,

– Қўлингни бер менга болам. Олимжон икки қўллари билан холанинг томирлари бўртиб чиққан, супуриш оқибатида қадоқ бўлиб кетган қўлларни тутди.

– Худди сеникига ўхшаш икки қўлимни ҳа-ҳа икки қўлимни дуога очиб тинмай ҳожи бўлишликни ниятида бўлдим. Ижобатни кўрсатди, ишонаяпсанми гапларимга кўрсатди. Кеча бозоркўм хонасига чақириб менга муборак хаж сафарининг чиптасини берди. Енди ўшандаги холатимни тассавур қил. Мендан ўзга бахтиёр одам йўқдек еди гўё оламда.

Олимжон қувончдан ичига сиғмай кетаётган Инобат холани қаттиқ бағрига босди. Хола унинг бағрида бахтиёр кўзёшларини тўкарди. Икковларини шу туришда она бола деб ўйлайди, кўрган киши. Олимжон, ота-онаси дунёдан ерта кўз юмгани учун шу холани ўз ота-онаси ўрнига қўйиб хаж сафарига

жўнатиш учун бел боғлаб пул тўплади. Албатта бу езгу ишни ҳеч кимга ошкорламади. Бозоркўмдан ҳам бари сир бўлиб қолишини сўради.

– Хола мен сиз учун жуда хурсандман, Илоҳим мени ҳам қадамларим шу муборак масканга йецин - деди яхши кунларни орзулаб.

– Болажоним сени яхши биламан ҳалол-у иймон, диёнат-у пок йўлда юрган йигицан. Аллоҳим ўзи байтига қадамингни тўғирлаб қўяди. Фақат ўша кун келишини астойдил тила, мақсадингга йетасан. Мана мен сенга бир мисол - деди жилмаяркан Инобат хола.

Суҳбат яхши ниятлардан бошланиб езгу дуолар билан якунланди.

Ҳаёт тўғри мақсадга йўналтирилган ниятлар билан мунаввардир. Аммо актёр сахнада маҳоратона рўл ижро еца ҳам, парданинг ортида хасадгўйлар бўхтонлаб туради. Лекин шуни айтиш керакки сахнанинг ортидаги бўхтонлаётганлар ҳаётда ҳам ортда қолган кишилар саналади. Шуни тушуниб англаган инсон ҳаёт сахнасида йиқилмай мағрурона рўл ижро етади ва яхши одамларнинг олқишига сабаб бўлади.

Қош қорайиб, сокин тун чўкди. Олимжон ўзининг севимли спарк уловида ҳаловат масканига йўл олмоқда. Тарки одати, магнитафондандаги гўзал оят тиловатини қилаётган қорига қўшилиб ҳамоҳанг айтиб кетарди. Ҳашр сурасининг 18-оятини гўзал қироат билан тиловат қилаёпти: Ей иймон келтирганлар! Аллоҳдан кўрқингиз ва (ҳар бир) жон (егаси) ертанги кун (қиёмат) учун нимани (қандай амалини) етганига қарасин! Аллоҳдан кўрқингиз! албатта, Аллоҳ қилаётган амалларингиздан хабардордир. Бирдан авто бошқарувчи ўтирадиган ўриндиғнинг бел тарафидан ханжар чиқиб унинг умртқасига санчилди ва ўлим ҳолатига келтиришлик учун икки маротаба айлантирилди ва шу ҳолатда Олимжон жонига таслимият берди. Руҳи еса ҳақнинг раҳматига қовушди. Ким бўлди екан унинг ёш жонига қасд етган. Қайси номард екан унинг шу ҳолатидан фойдаланган. Ҳа, англаганингиздек унинг рақобатчиси иймонсиз молу-дунё бандиси ўша номард қўшни рақобатчиси еди.

Инобат хола Аллоҳнинг дини бунёд бўлган, суюкли муаллим пайғамбаримиз ётган муборак масканда Олимжоннинг ҳаққига дуои фотихалар қилди. Ҳа, Инобат хола унинг гўзал хизмати евазига борганларидан бе хабарлар, аммо унга жон ато етган зот барчасидан хабардордир. Илло муҳтарам ўқирман шу солиҳ йигит билан жаннатларда бирга бўлайлик.

22.07.2022

Алишер Навоий номидаги миллий кутубхонада соат 17:00 да битилди.

Муаллиф: Иброҳим Рихсибоев